

**Peter van der Ende,
Senioronderzoeker/hogeschooldocent**

Lectoraat Rehabilitatie
Academie voor Sociale Studies
Hanzehogeschool Groningen

Project deelnemers: Jaap van Weeghel
Joske van Busschbach
Lies Korevaar
Joanne Nicholson
Marita Venderink
Durk Wiersma

www.ouderstudies.nl

(potentiële) belangenverstrengeling	Geen
Voor bijeenkomst mogelijk relevante relaties met bedrijven	Geen
<ul style="list-style-type: none"> Sponsoring of onderzoeksgeld Honorarium of andere (financiële) vergoeding Aandeelhouder Andere relatie, namelijk ... 	Geen

Ondersteuning van ouders met psychische aandoeningen: eigen strategieën en het effect van een nieuwe interventie.

Academie Sociale Studies - Lectoraat Rehabilitatie

Onderwerpen

- Achtergronden van dit project
- Vier deelstudies
- Beschrijving en evaluatie van methodiek ouderschapsbegeleiding
- Model om de uitoefening van ouderschap te bevorderen

Academie Sociale Studies - Lectoraat Rehabilitatie

Kwetsbaar ouderschap

- Gezichtspunt vanuit persoonlijk herstel en psychiatrische rehabilitatie (Anthony, Cohen, & Farkas, 1982).
- Begeleid ouderschap
- Een transdiagnostische benadering
- Vanuit de behoefte van cliënten naar een gewaardeerde ouderrol

Academie Sociale Studies - Lectoraat Rehabilitatie

Persoonlijk herstel (recovery)

- “ de unieke persoonlijke processen waarin mensen met psychische beperkingen proberen om de draad weer op te pakken en hun leven opnieuw inhoud en richting geven” Boevink e.a. (2008)

Academie Sociale Studies - Lectoraat Rehabilitatie

Begeleid ouderschap bij psychische aandoeningen

- onderzoek ouderschap b.v. vanuit pedagogiek
- onderzoek ouderschap bij psychische aandoeningen afgelopen 15 jaar in opkomst

- *niet alleen of een hulpverlener weet of er kinderen zijn
- *niet alleen praten over kinderen
- *maar hoe men ouderschap beleeft en vormgeeft.

Aansluiting bij projecten over Kinderen van Ouders met Psychische Problematiek (KOPP)

Rode draad in het project:

hoe willen ouders ondanks hun psychische kwetsbaarheid het ouderschap uitoefenen?

- Proefschrift 'Vulnerable parenting'

Deelonderzoeken

1. **AANTAL:** ongeveer de helft (48%) van de mensen met ernstige psychische aandoeningen (EPA) heeft kinderen totaal 68.000 = 0,9 van bevolking (18-65j)

2. **BEHOEFTE/WENSEN**

Ouders met psychische aandoeningen willen graag steun bij ouderschap (N=47)

3. EIGEN MOGELIJKHEDEN EN KRACHT

- **Kwalitatief onderzoek**
- Hoe kunnen deze ouders kinderen groot brengen?
- 27 deelnemers, die problemen deels hadden overwonnen
- gegevens gegroepeerd.

Verrassende antwoorden

Vader van twee kinderen:

- *Eerder liepen mijn kinderen over me heen; ik kon niet overleefd blijven door mijn depressie.*
- Na een behandeling door een psycholoog
- *Het is net zoals stewardessen uitleggen hoe je moet handelen als je vliegtuig neerstort: eerst moet je het zuurstofmasker over je eigen gezicht doen en pas dan ben je in staat om je kind te helpen.*
- Alternatieven voor splitsen: begeleid ouderschap, meeleefgezin, steunouder

Kracht

- gewaardeerde identiteit
- uitvoeren van dagelijkse routines

 Academie Sociale Studies - Lectoraat Rehabilitatie

ouderschap met succes en tevredenheid (OST)
Marrie Venderink,
Peter van der Ende

 Academie Sociale Studies - Lectoraat Rehabilitatie

Na "Huidig functioneren van de ouder"

Twee invalshoeken

A.
-ouders met kinderen onder 'één dak':
uitbreiden van de ouderrol

B.
-ouders opgenomen in een kliniek
-kinderen bij een ex-partner
het hernemen van de ouderrol.

 Academie Sociale Studies - Lectoraat Rehabilitatie

Voorbeeld "Huidig functioneren van de ouder"

- Wie ben ik en wie is mijn kind?
- Tevredenheid en succes
- Steun, zelfvertrouwen en verwachtingen

 Academie Sociale Studies - Lectoraat Rehabilitatie

"Uitbreiden/Versterken van de ouderrol"

- Wie stellen eisen aan de ouder?
- Wat vraagt de ouderrol van *deze* ouder?
- Oplossingen kiezen
- Succesvol en tevreden *blijven*

 Lectoraat Rehabilitatie Groningen

Open vragen

- Hoe ervaart u uw ouderschap?
- Hoe geeft u ouderschap vorm in combinatie met psychische belemmeringen?
- Wat is het meest uitdagend geweest voor u als ouder? En het meest helpend?

 Academie Sociale Studies - Lectoraat Rehabilitatie

Open vragen II

- Wat is het meest uitdagend geweest voor u als ouder? En het meest helpend?
- Wat betekende het hebben van kinderen voor uw leven of uw geestelijke gezondheid?
- Wat hielp u om te slagen als ouder?
- Wanneer vindt u iemand een goede ouder?

Academische Sociale Studies
Lichamelijke Revalidatie

Open vragen III

- Welke hoop heeft u op uw ouderschap voor de toekomst?
- Wat vindt u goed van u zelf als ouder?
- Hoe heeft u uw eigen opvoeding ervaren?
- Hoe vindt u het om kinderen te hebben?
- Hoe is het ouderschap tot nu toe voor u geweest?
- Wat vindt u van uw rol als vader/moeder?

Academische Sociale Studies
Lichamelijke Revalidatie

Open vragen IV

- Wat vindt u dat u kunt betekenen voor uw kind?
- Wat vindt u dat u goed doet in de opvoeding van uw kind?
- Welk cijfer geeft u uzelf voor de opvoeding van uw kind? Wat zou u moeten doen om dat cijfer een halve punt hoger te scoren?
- Wanneer bent u een goede ouder?
- Wat is leuk en wat is minder leuk aan de opvoeding?
- Wat betekent uw ziekte voor de opvoeding van uw kind?

Academische Sociale Studies
Lichamelijke Revalidatie

Methodiek

- **Training**
 - meestal in-company
 - twee dagen achtereenvolgend
 - 4 halve terugkomdagen
 - totaal 3 à 4 dagen
 - Mbo, hbo, wo
 - bij Revalidatie '92
- **Begeleid ouderschap**
 - gesprek 1 uur
 - Werken met hulplijsten
 - 1 x per week (later minder)
 - Looptijd ongeveer 1 jaar (mogelijk verkorting)
 - ook in groep dan 10 bijeenkomsten

Academische Sociale Studies
Lichamelijke Revalidatie

4. Pilot-evaluatie onderzoek

- 26 respondenten in een kwantitatief pilot-evaluatie onderzoek
- Resultaten gaven een gemengd beeld
- Ouderschap leverde verbetering op voor deelnemers, maar niet significant.
- Bij empowerment geen significante verschillen
- Wel significante (t-test, $p < .05$) verbetering in kwaliteit van leven
- Op subjectief niveau waren alle deelnemers en hulpverleners positief over de methodiek

Academische Sociale Studies
Lichamelijke Revalidatie

##Model om via strategieën, persoonlijk herstel en revalidatie van ouders met psychische aandoeningen te bevorderen

Behoeften/wensen van ouders
Verkrijgen van dagelijkse energie
 levenslust
 vertrouwen in mensen en voorzieningen
 Rekening houden met kwetsbaarheid
 verwardheid
 Meer werk en inkomen
 Verbetering van gezondheidsproblemen
Toename van ouderschapscompetenties
 Hanteren van rouwproces
 Steun bij kinderopvang en huishouden
 Informatie over ziekte en steun
Coping met ziekte en medicatie

Academie Sociale Studies - Lectoraat Rehabilitatie

Belemmeringen en bedreigingen die ouders tegenkomen
Discriminatie
Verlies van het ouderlijk gezag
Zorgen om overdracht van problematiek op kinderen
 Verwaarlozing van kinderen
 Verwarring in gedrag
Gevoel van gebrek aan competenties

Academie Sociale Studies - Lectoraat Rehabilitatie

Motivatie
 Kinderen als positieve stimulans
 Structurering van het leven van ouders
 Herstel door de ouderrol

Strategieën
 Ontwikkeling van vertrouwen in eigen competenties
 Woorden vinden om eigen problemen met kinderen te communiceren
Plannen maken voor ouderschapsactiviteiten
 Vinden van gedeelde activiteiten met kinderen
Gewaardeerde identiteit
 Betekenis en dagstructuur
Groei en uitwisseling van positieve emoties
Empowerment
Steun vragen

Academie Sociale Studies - Lectoraat Rehabilitatie

Doelen
 Het vervullen van de ouderrol met succes en tevredenheid.
 Zelf-ontplooiing
 Handhaven van een goede balans tussen aandacht voor eigen leven en ouderschap.

Academie Sociale Studies - Lectoraat Rehabilitatie

Tenslotte

- Gezinsondersteuningsplan
- zorginstellingen
 - de wijken en 'dichtbij huis'
 - mogelijkheden voor gezinsbenadering.

Academie Sociale Studies -
Lectoraat Rehabilitatie

Mogelijkheden

Werken met een
gezinsondersteuningsplan vanuit
kinderen en vanuit ouders

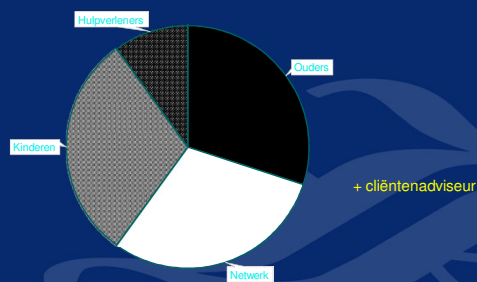
In sociale wijkteams

FACT (RACT)

Academie Sociale Studies -
Lectoraat Rehabilitatie

Model Gezinsondersteuningsplan

Academie Sociale Studies -
Lectoraat Rehabilitatie

en...

- gezin zo min mogelijk uit elkaar
- netwerk inzetten
- er is nog een weg te gaan
- psychiatrische rehabilitatie in een sleutelrol

Academie Sociale Studies -
Lectoraat Rehabilitatie

• Email

p.c.van.der.ende@pl.hanze.nl

• Website:

www.ouderschap-psychiatrie.nl

Academie Sociale Studies -
Lectoraat Rehabilitatie

References

- Anthony WA, Cohen M, Farkas M (1982). A psychiatric rehabilitation treatment program: can I recognize one if I see one? *Community Ment Health J.* 18(2):83-96.
- Haans, G., L. Robbroeckx, J. Hoogeduin en A. van Beem-Kloppers (2004). *Ouderbegeleiding bij roldifferentiatie*. Amsterdam: Uitgeverij SWP.
- Hosman, C.M., Van Doesum K.T., Van Santvoort F (2009). Prevention of emotional problems and psychiatric risks in children of parents with a mental illness in the Netherlands: I. The scientific basis to a comprehensive approach. *Australian e-Journal of Advanced Mental Health* 8(3), 250-263. doi:10.5172/jamh.8.3.250.
- Jeffery, D., Clement, S., Corker, E., Howard L.M., Murray, J. & Thornicroft, G. (2013). Discrimination in relation to parenthood reported by community psychiatric service users in the UK: a framework analysis. *BMC Psychiatry* 2013, 13:120 doi: 10.1186/1471-244X-13-120

Academie Sociale Studies -
Lectoraat Rehabilitatie

References-continued

- Mowbray, C. T., Oyserman, D., Bybee, D., MacFarlane, P., & Rueda-Riedle, A. (2001). Life circumstances of mothers with serious mental illness. *Psychiatric Rehabilitation Journal*, 25, 114– 123. doi:10.1037/h0095034.
- Van der Ende, P.C. (2016). Vulnerable Parenting, a study on parents with mental health problems: strategies and support. Groningen: Hanze University of Applied Sciences Groningen.
- Van der Ende, P.C., Van Busschbach, J.T., Nicholson, J., Korevaar, E.L., & Van Weeghel, J. (2016). Strategies for parenting by mothers and fathers with a mental illness. *Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing* 23, 86–97 doi: 10.1111/jpm.12283.
- Van der Ende P.C. , Van Busschbach J.T., Nicholson J., Korevaar, E.L. ,Van Weeghel, J. (2014). Parenting and psychiatric rehabilitation: Can parents with severe mental illness benefit from a new approach? *Psychiatric Rehabilitation Journal*, Vol 37(3), Sep 2014, 201-208 <http://dx.doi.org/10.1037/prj000007>

Academie Sociale Studies -
Lectoraat Rehabilitatie

Empowerment (PES, Akey et al. 2000)

- Attitudes
- Informele participatie
- Vaardigheden en kennis

Kwaliteit van leven EUROQOL- VAS (Brooks, 1996)

Academie Sociale Studies -
Lectoraat Rehabilitatie

Evaluatie Ouderschap

(TOPSE, Bloomfield & Kendall, 2007)

- empathie en begrip
- spel en vermaak
- controle
- emotie en genegenheid
- discipline en grenzen

Academie Sociale Studies -
Lectoraat Rehabilitatie

-vervolg evaluatie ouderschap-

- spanningen
- acceptatie van zichzelf
- leren en kennis
- organiseren en
- begeleiden van activiteiten

Academie Sociale Studies -
Lectoraat Rehabilitatie